

Az írások alapján közel sem egyoldalú kép tárul elénk: megértésnek, kisebb-nagyobb félreértésnek és meg nem értésnek egyaránt tanúi lehetünk, mint ahogy a korról, az időről időre változó politikai-ideológiai nyomásról, a művészi és magánélet íróit és kritikust hasonlóképp befolyásoló — kompromisszumokra vagy hallgatásra kényszerítő — közegéről is képet alkothatunk. Ezzel szorosan összefügg, hogy az értelmezések hangsúlyai többnyire az etikum szférájára, a művekben kibontakozó magatartásformákra, érték és erőszak viszonyának bölcséleti érvényű elemzésére helyeződnek, noha az öntudat kényszerítő korlátainak, tudat és bünyesség egzisztenciális kapcsolatának és a folytatott esztétikai hagyomány mibenlétének az elvontabb értekezői szövegei is megjelennek az írásokban. Bizonyítandó, Székely János életművét nem érdemes elfeledni. (*Nap Kiadó, Budapest*)

BENGI LÁSZLÓ

SZIJJ FERENC: SZUROMBEREK KIRÁLYFI

Furcsa játékkal állunk szemben. Zavarba jövőnk: kinek is szól ez a könyv? Mintha nem csupán gyermekeknek íródott volna. Valószínűleg mesélt történet, leírva. A fordulatokból ítélve talán még a gyerekhallgatóságnak is volt beleszólása: a szerző sokszor elidőzik az elbeszélés szempontjából lényegtelen, ámde kedves dialógusoknál.

Itt van a hagyományos mese minden eleme: Szuromberek királyfi elindul a fogságba ejtett Sziromka Mária királykisasszony kiszabadítására. Időközben újabb célok is adódnak: vissza kell szerezni a békádínó csodálatos koronáját, és meg kell menteni a rabságban senyvedő, békés óriásokat. Kalandok sorozata az út, minduntalan csodák segítik hőseinket. Mi sem természetesebb, mint egy tévéközvetítés az erdőszéli kemencében, amely tájékoztatja a felszabadító csapatot az elveszett királylány hollétéről. A figurák felosztása a hagyományos mese szabályait követi: adott egy „jó” főhős, a minden tekintetben „gavallér” Szuromberek, van megmentendő királylány, segítő csapat (Sziromka Mária tétova, kedvesen esetlen alattvalói), és velejükig romlott ellenségek: a lidérckirály és

minisztere, a mókusfarkas. Megvan a meséhez szükséges három jöttent, aminek helyébe három viszont-jöttent várhatunk. Gyerekléptékű, áttekinthető földrajzot kapunk: szomszédos kertek uralkodói barátoknak, a békádínó pedig az elhagyatott állomás királya és állomásfőnöke. A kalandok során megjárjuk a vándorokkal a mese összes dimenzióját: a földi út víz alatti világba vezet, majd a felhők feletti várban ér véget. (Világirodalmi felnőttmese?)

Ugyanakkor kortárs történet ez, a gyermek számára is érzékelhető mai világot is belecsempészi a szerző. A bevehetetlennek tűnő tavi várat vízügyi ellenőröknek álcázva közelítik meg hőseink, a földalatti alagút veszélyes, hiszen játékautomaták szegélyezik az utat, a felhőkanyarvár ostromlónak diadalt biztosító harcászati eszköze a hajsütővas.

És valami gyanús, felnőtt mégis van a történetben. Az egyetlen egyértelműen pozitív jellem Szuromberek, a segítő csapat többi tagja vészhelyzetben gyávának bizonyul, hajlik a megalkuvásra. Nem ritka az árulás: a hadsereg annak szolgál, aki éppen felülkerekedik, felváltva segítik a lidérckirályt és Szuromberek királyfit. Lidércország négyfős ellenzéke sem következetes, a börtönben öngazolást írnak, nem tartanak ki elveik mellett, ha szorul a kapca, barátokra hártják a felelősséget. Kőpönyөгforgatók. Mindez amolyan mellékes felhangja a történetnek, az események peregnék tovább, a gyerek valószínűleg tréfás fordulatként észleli csak. A felnőtt olvasót azonban elgondolkoztatja a kesernyés, burkolt ironia.

Nincsen mese előző mese nélkül: régi történetek elemeinek felhasználásával jött létre ez a regény. A stílus az, amely egyedivé teszi: a szereplők beszélő nevei jellemábrázolások, a sokszor az eseményort megakasztó terjengős párbeszédet szójátékok élénkítik, önmagukban való kis színpadi jelenetekként is felfoghatók. A költő szintén előbújik: az ördögtrája okozta látomások már-már szürreális versek.

A *Szuromberek királyfi* elgondolkodtató példája annak, hogy kihez és miről szól egy mai magyar meseregény. Tudomásul kell vennünk, hogy nem létezik kizárólag gyermekek számára írott műfaj. (*Jelenkor Kiadó, Pécs, 2001*)

PAP VERA ÁGNES